ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 42. ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДА 3. ЈУНА 1909. ГОД. ГОДИНА II

Цетиње, 3. јуна.

Аврам роди Исака, Исак Јакова, Ревека Рахилу, Рахила Естиру, а Настић Мандла, Мандел Масарика, Масарик оне око „Србобрана“ и тако даље, и тако се насели вас свијет. Што нас ту сад има свакојаких, крив је Ноје, јер није требао у свој ковчег примати и типове који не говоре истину. А има их и таких чији су праоци у раају јели забрањене сламе, те сад, ако и носе човечји облик, душом својом опомињу на праотачки гријех.

Шта да радимо? Не можемо молити Бога да пусти други потоп, да би их нестало, него их морамо трпети и по могућности држати их одаље од себе, да нас својим неопраним језиком не би окаљали. Кад их тако изолишемо од свијета, који поштено мисли, обезбиједили смо атмосферу од њихових кужних бацила. Ко им и послије тога хоће да вјерује — ну, Бог с њим! Нека им вјерује и нека га густи ваздух неистина и клевета гуши.

Један од лаковјерних је и загребачки „Србобран“. Чим је у Бечу избачена клевета противу Црне Горе и њенога узвишеног Господара, он је похитао да тражи од оклеветаних да се правдају. Српски осјећаји његових сарадника допустили су им да захтијевају да се једна српска држава и њен у свакоме погледу узвишени Господар суоче са сумњивим извором бечке клевете. Танкости, на које добро упућени политичари морају навићи, овдје су сасвим одсуствовали и „Србобран“ је изјавио жељу, да чује шта ће „црногорски Књаз“ казати.

Наравно ништа. Шта да каже, коме да каже, ко га то изазива на ријеч? Зар владари одговарају појединим редакцијама и на разне клевете? Зар то чине и владе, кад их клевета какав страни лист? Ко би се онда наодговарао! Али, надовезује се, иза „W. A. Zeitung-“а стоји барон Ерентал. То може бити, али може и не бити. Ко тврди да стоји, нека докаже. Барону Еренталу није тешко да се сам јави, ако доиста стоји. И само кад би се сам јавио имало би оно, што „W. A. Zeitung“ тврди, неке вриједности, и спор би могао отпочети. Све док је допуштено вјеровати, да кроз „W. A. Zeitung“ говоре мрачни интригантски типови, влада Црне Горе не може се упуштати ни у какав спор. О узвишеном Господару не може ни говора бити, па ни онда кад би се на сцену јавио сам барон Ерентал. Њему раван еквивалент у спору била би наша влада, а никако владалац.

Те танкости господа око „Србобрана“ нијесу имали, или нијесу хтјели имати, и за то су похитали одмах да траже одговор Књаза и Господара и да га тако суоче с оним проблематичним типовима у Бечу, који се крију у мраку иза редакције поменутога листа. Ако господа око „Србобрана“ о тим танкостима немају појма, извињава их то, али доказује да су политичари гунгуле; ако ли су пак имали па су намјерно хтјели да некога понизе, онда нека се сами погађају са својим српским осјећајима и са савјести. У то нећемо да улазимо.

Доста то: Они су наоштрили своје стријеле на тоцилу бечкога „W. A. Zeitung-а, а овај своје на тоцилу „Србобрана“. Из једне просте жеље, да ће почекати да проговори „црногорски Књаз“, „W A. Zeitung“ испреда „енергични захтјев“ Србобранов, и тек кад је тај „енергични захтјев“ изишао, влада Црне Горе, вели, поплашила се и похитала је да демантује.

То прво, па већ тенденциозно изврнуто. Можете сад представити, са колико је херувимске чистоте исписано остало. Ми ћемо, у колико нам допушта простор овога листа, маркантија мјеста изнијети и показати, са колико се гуштерске виткости клеветници вију и узмичу, како се противурјече и куда се провлаче да, ако би изгубили рен, бар сачувају главу.

Позван Масарик да именује „дипломатске кругове“, које спомиње, из којих је црпао своју клевету противу Црне Горе, одговара позивајући се на „W. A. Zeitung“ и тврдећи, без доказа, да иза тога листа стоји барон Ерентал. Барона спомиње, да би објесио нешто тежине о своје ријечи. Али како се нико па ни барон Ерентал не јавља да то потврди, ствар изгледа на марифетлук, да би се маскирало бјегство.

„W. A. Zeitung“ од своје стране, да би ослабио тврђење Масариково и одбио његово намигивање на Ерентала, тврди супротно: „да је проф. Масарик своје податке о борби Књаза Николе противу великосрпске пропаганде и тд. црпао из сасвим других извора него ли наша редакција.“

То је јасно. Одбија се да је извор клевете онај, који, по Масарику, стоји иза „W. A. Zeitung“-а.

Па гдје је извор?

Сви ћуте.

Нигдје не видите доказе, али чујете непрестано исту тврдњу и исту клевету. Бјеже с мегдана и Масарик и „W. A. Zeitung“ и, бјежећи, пружају прст један на другог. Бозаџија на салебџију, салебџија на бозаџију.

„W. A. Zeitung“ поново се враћа на клевету и вели, да ће „*с непобитним фактима доказати, да су Књаз Никола и његова влада знали за Настићев „Finale“ и да су га потакли*“.

Шта је то? То су плотуни војске која бјежи. Да би се што боље маскирали енергично дају отпора и „*с непобитним фактима*“ обећавају да ће нешто доказати. Али не доказују, већ бјеже и одлажу ad calendas graecas. Главно им је: Помози Боже да утечем данас, а сјутра ћемо већ видјети хоћу ли ти запалити свијећу велику као дуд, како обећавам.

Да пак бјеже, види се и из тога, што сад не тврде оно што су тврдили (да је Господар дао новац за штампање „Finale“ и да је извијестио аустр. владу о великосрпској пропаганди), него силазе за дукат ниже и веле, „*да су Књаз Никола и његова влада* **знали** *за „Finale“ и да су га потакли.*“

Разлика је велика, а у тој разлици огледа се њихово бјегство. Ухватили су се чак за „енергични захтјев“ Србобранов, као и за то, да је се влада на њихове клевете одазвала „*тек послије 14 дана.*“ И то дакле треба да маскира њихово бјегство.

Влада се није одазвала просто за то, што се на Цетињу нигдје не чита „W. A Zeitung.“ Тек кад је заобилазним путем допро амо глас о клевети, реагирало се.

„W. A. Zeitung“ се и противурјечи. Из те противурјечности најбоље се види његово натезање. На једном се мјесту тврди, да је Књаз и Господар имао у рукама досје заједно с револуционим штатутом *још у јануару мјесецу „прошле године“ приликом расправе цетињског процеса*, а мало даље вели, да је једно и друго било у Његовим рукама „*од 1. до 9. јуна прошле године*“.

Шта је сад истина? Ниједно се не доказује, већ само тврди, и обоје супротно једно другом.

Даље: „*За то вријеме сазнала је и аустро-угарска влада за револуционарну пропаганду у Биограду.*“ Опет за дукат ниже. Сад не вели да је дознала од Њег. Краљевског Височанства Књаза Николе, него у опште да је дознала.

И опет бјегство.

Противуријечност, нелогичност и неприродност види се и из даљих приповједака. „Мјеродавни кругови (наставља W. A. Zeitung) међутим бојајали су се да би Настић могао на аустриском земљишту у Котору бити ухапшен и досје конфискован. Надаље бојали су се да га у том случају неће аустриска влада употријебити против људи око „Србобрана“ и против „биоградског конака“. Јанко Вукотић је ради тога дао досје с компромитујућим списима дворском фризеру Н. Н., и овај је ишао с Настићем до Сењске Ријеке (Fiume) и ту у хотелу „Јагњету“ предао Настићу „у запечаћеном коверту“ досје и остало.

Из овога, што сами изводе, излази јасно, да је, претпостављајући да је прича у суштини истинита, црногорска влада штитила господу око „Србобрана“ и „биоградски конак“. Како да се разумије оно што су тврдили раније, да је Црна Гора (ту разумјемо владу и Њ. Кр. Висосанство Књаза) извијестила аустриску владу о великосрпској пропаганди и револуционарном штатуту? А и једно и друго тврде господа око „W. A. Zeitung-“а, од чести и „славни научењак“ Масарик. Истинито може бити само једно, а не оба тврђења. Што се тога тиче, да је Господар имао у рукама досје с осталим документима било јануара, било јуна мјесеца речене године, то је опет гола тврдња. Разумије се тврдња Настићева, у коју они око „W. A. Zeitung-“а вјерују. Наша је влада о томе у „Гласу Црногорца“ дала своју ријеч, и даље нам не треба трошити вријеме.

Комплетности ради да додамо и ово, што вели „W. A. Zeitung“: „*С тога су бечки кругови у вријеме од 1. јануара до марта 1907. год. са Цетиња добили вијест о садржају Настићева досјеа*“.

Опет читав смет заврзлама! Пошто су рекли, да је досје с револуционарним штатутом допао руку Њ. Кр. Височанства првога јуна и остао у Његовим рукама до 9. истог мјесеца и године, сад веле да су бечки кругови добили о свему томе вијест са Цетиња **у јануару**.

Противурјечност је и овдје очевидна. Оно, што се добије на увиђај јуна мјесеца, не може се саопштити другоме исте године у јануару.

Осим тога пада у очи да овдје сад не веле од кога су добили ту вијест са Цетиња, и не веле који су бечки кругови добили.

Какакте ристика је код свих ових тврдњи да су увијек непотпуне и да увијек оставе за собом по једна отворена врата, на која би, кад се пројуре, тражећи истину и кривца, могли умаћи.

Зна се шта су у почетку тврдили. Сад, притјерани уза зид, миголје се, понављају клевете, али увијек непотпуне. Сад Књаз и Господар није дао новац за „Finale“, него је само знао за њега. Досје је имао у рукама у јуну мјесецу, а у јануару је Беч са Цетиња дознао за њега и за револуциони штатут, али не каже од кога. Послије се досје и штатут чувао од аустриске владе, да се не би нашкодило господи око „Србобрана“ и „биоградском конаку“, а за тим се са Цетиња саопштило све то Бечу. Најзад је „министар унутр дјела“ Јанко Вукотић дао новац за „Finale“ (а г. Јанко је био само обласни управитељ). Они су пружили уши из Беча до Цетиња и прислушкивали су кад је Књаз издао налог „министру“ Јанку да изда новац, и све то обећавају доказати „*непобитним фактима*“, али не до-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

казују него бјеже и на ново клеветају, само сад у наглом decrescend-у.

Ко овдје не види клеветнике ухваћене у све четири?

Сви то виде, само није хтио наш „Србобран“. Жељно је прихватио клевете „W. A. Zietung“-а и Масарика и жучно се обратио Црној Гори. Клеветницима није имао да каже ни једне ружне ријечи. Није чак тражио ни да докажу што тврде. Нигдје није нашао противрјечности, нити тако јасне за свако српско око тенденције да посије раздор међу нас. Он није могао да увиди да Шваба очевидно иде на то, да нас опет завади и да у томе смјеру не може говорити истину. „W. A. Zeitung“ на примјер каже: *„Мржња Књаза на његове биоградске рођаке Петра* и *Ђорђа Карађорђевића*, **који су му о глави радили, једнако као и он њима о пријестолу,** *да мржња Књаза Николе на људе око „Србобрана“ у Загребу*, **који су му у служби биоградске владе** *годинама систематски поткопавали углед у југословенском свијету“ и т. д.*

Шта је ту речено? Овдје се денунцира Господар и Књаз Црне Горе код Краља Петра и господе око „Србобрана“, Краљ Петар код Књаза Николе, господа око „Србобрана“ код бечке владе и црногорске. Свуда се међу њих удара клин и сије раздор, и то „Србобобран“ не види, него још тражи да се Црна Гора правда, узевши прећутно да је све оно истина што „W. A. Zeitung“ прича.

Кад је историчар Фридјунг нешто изнио против Србобранове господе, тражи ли су од њега доказе, а кад ортаци Фридјунгови у служби аустриске државне политике изнесу клевете против једнога безпријекорног српског владара, онда потомци косовскијех јунака, сакупљени око „Србобрана“, толико мало маре за српску Црну Гору и углед њенога владаоца да не траже доказе од њиховога и нашега душмана, него захтијевају да се пред мрачним типовима из бечких интригантских јазбина правда Црна Гора и довикују, сасвим као дјеца у улози Краљевића Марка, да *„цетињска господа треба да буду скромнија“*. Чак налазе, да у категоричком демантију наше владе нема опровржења главне клевете, него да се је влада задржала на споредности, а о главној клевети да ћути *„као заливена“*. Потребно је било да на ново погледамо на врх листа да се увјеримо, да ли је то доиста „Србобран“, или је који бечки адвокат, или нови какав Фридјунг, који брани Аустрију и све оно што о њој виси.

„Србобран“ налази, да кад Настић што тврди о њему и осталима, да је то клевета једног аустриског агента, а кад исти тај Настић послужи господи у Бечу противу Црне Горе, онда није „протува“, „лажов“, „шпијун“, „тућ агент“, него човјек коме се може вјеровати, и на Црној Гори је да се правда. Изгледа да би „Србобран“ радо узео на себе улогу Акуртија и Тарабокија и извео Црну Гору пред загребачки инквизиторски суд, а Настића позвао за свједока.

Налази даље да је неко морао давати новаца Настићу да штампа свој „Finale“, *„јер он сам нема новаца ни за живот, а камо ли за издавање брошира“*, и сад, по његовој логици, нико то други није могао дати него Црна Гора. Ни на крај памети му не пада, да је то могла дати и Аустрија, коме, по самом његовом тврђењу, Настић служи. И кад вели да служи, како смије тврдити да нема новаца за живот? Кад служи, мора имати новаца за живот, а кад нема, онда је неистина што тврди „Србобран“, да је Настић продана душа.

Боже мој са колико мало памети такта, српскога патриотизма и логике изађе по неко новинарско назиме да бљезга по новинама, да забуњује народ, да га неистинито обавјештава и да рије, макар и несвјесно, у корист наших општих душмана, који хоће раздор међу нама — раздор између Србије и Црне Горе, између Срба и Хрвата, између Срба Муслимана и православних, између Српства под Аустро-Угарском и слободних српских држава, па најзад, нудећи мађарским Србима Војводину, састављену од Баната, Сријема, Бачке, Босне и Херцеговине, и раздор између Бановине и осталих покрајина гдје Срби живе. Све то не види „Србобран“, већ хита да позлиједи старе ране и да помогне душманима да опет букне стари наш српски раздор.

Мисли

Главни задатак, који обухвата све остале, је: живјети правилно у сваком погледу и у свима приликама.

•

Учтивост зближава људе и поставља нежне лествице између појединих.

•

Човјек или народ лијен, тром и немаран, који не чини оно што би могао и требао да чини по својој снази, који се клони сваке сметње и тешкоће и који се не узда усе већ очекује свој спас од туђе помоћи, мора пропасти.

•

Ми треба прије свега да знамо: како да негујемо дух и тијело, како да подмирујемо потребе њихове, како да подигнемо породицу своју, како да вршимо своје дужности као грађани, како да испримо све изворе што нам природа пружа за срећу нашу, како да развијамо све способности наше, те напошљетку како ћемо живјети у опште животом савршеним. **Д.**

•

Свуда, гдје се много говори, ту се мало ради. **М.**

•

Једна добра влада врши своју дужност само онако како јој налаже разум и осјећање.

Поглед по свијету

Састанак владара

Руски цар Никола II састаје се ових дана са царем Вељемом II у финским водама. Састанак [illegible] изазвао је врло разлитита и [illegible] вљније тумачење. Овај састанак [illegible] врло велики политички значај [illegible] чак и тежњу за обнављањем Русије Њемачкој. А није ништа друго него обичан акт куртоазије. Цар Никола хоће да потражи одмора и да се разгали послије балканских заплета у путовању. Хоће да обиђе западно и јужно море Европе. У бретоњском пристаништу састаће се са предсједником француске републике, у Ла Маншу са енглеским краљем, а на напуљском приморју са талијанским краљем. И кад се састаје са овим владарима није могао обићи свог првог сусједа, њемачког цара. И при одласку и при повратку пут му је кроз њемачке воде, а састајући се са другим владарима није могао избјегнути ни састанак са њемачким царем, јер би би то била једна врста демонстрације и ограјешно би се о строгу куртоазију. Према томе сасвим је природно што састанку њемачког и руског цара политички кругови не придају велику важност. Journal des Debats говорећи о томе вели: „Нема основа узнемиравати се у Француској о резултатима састанка од 17. јуна. Не треба заборавити да ће цар, у брзо за тим, учинити посјету предсједнику Фалијеру и краљу Едварду. Једини закључак, који би ваљало извести из свих тих састанака, то је, да се цар, вјеран својим савезницима и пријатељима, исто као и ми, стара да одржи мир у свијету“.

Криза у Угарској

Вођа независне странке, Кошут, није могао успјети да се независној странци повјери састав кабинета и да изврши изборну роформу. Он је о свом неуспјеху извијестио егзекутивни одбор независне странке, истичући, да владар нити хоће независној странци да преда владу, нити хоће да зна за самосталну угарску банку, него да жели да коалициона странка изврши изборну реформу. То је изазвало силну буру у одбору. Захтјевало се да независна странка одмах ступи у опозицију, чему се Кошут одсутно противио. Због тога је дошло до сукоба између њега и Јуста. Предсједник сабора Јуст захтјевао је да се енергично поступа и да се раскрсти са коалицијом, те да сама независна странка изведе изборну реформу. Како су уз Јуста били и Шимећи, Бађани, Телеки, Сентивањи и др., то се Кошут нагло удаљио из егзекутивног одбора, не попуштајући.

Сједница се сјутра дан продужила и том је приликом Кошут успио, да придобије већину за своје мишљење. Ријешено је, да се криза одгоди до јесени, те је Кошуту изражена захвалност и повјерење.

Према свему томе свешће се све на захтјев владара: да коалиција остане и да досадашња влада, без икакве измјене, руководи пословима; да влада проведе изборну реформу по приједлогу Андрашијевом и да се послије изборне реформе изврше избори за сабор, коме ће се оставити да он расправља о самосталној странци.

Многе вике ни око шта.

Српство

Ћирилица у Босни. „Naše Jedinstvo“ доноси: „Сарајевски „Hrvatski Dnevnik“ је као скамењен од чуда; да у Босни и државни уреди уређују ћиривицом. Од куда у Босни ћирилице — пише и пита. Од када? Од кад год је у Босни нашега народа, у којој се до окупације у опште није ни знало за латиницу. Сви су писали или ћиривицом или босанчицом. Сјећамо се и старога трговца јевреја Мердаковића, кад би писао у Дубровник свину писмо шпањолски, а ћиривским писменима, које би у тим писменима почињао: „Каро мио Мауро!“ А сада се један сарајевски лист чуда: од куда и окле ћирилице у Босни!? Од вазда, а из народа!“

ПОДЛИСТАК

МАТИ

Приповетка из јеврејског живота

— Schalom Asch — (4)

«Ово вам је мати«, рече дјеци, и показа им једну стару жену.

Онда је такође строго забранио, да се иде к »лудој Трајни«...

Очева воља се морала као светиња слушати....

Кад-када, кад би помислио, шта је све мати преплатила, плануо би у њему гњев...

«Зашто све то? питао се сам. Зашто? Та она је моја мати!«

»Оставите књиге и читајте вечерњу молитву!« пробуди га из дубоких мисли учитељев глас.

Заповијест послушаше радосно и брзо.

И Јосек је узео молитвеник у руке.

Ребе му приђе, положи му своју тешку руку на раме и рече: »Ако је искреност твоје молитве толика, колики је мар, са којим си данас учио, онда нећеш са молитвом до сјутра бити готов«.

Дјеца почеше молитву.

»Зашто ја бјежим од ње? Та она је моја мати!«... Та је мисао мучила Јосека за вријеме цијеле молитве. Није ни опазио, да је већ молитва свршена и да су дјечици позатварали молитвенике.

Тек је онда дошао к себи, кад је чуо гдје више дјечака рекоше »лаку ноћ«. Онда је и он брзо затворио молитвеник и изишао из школе.

Брзим кораком, не осјећајући ужасну зиму, ни оштар вјетар пројури главну улицу, па онда малу улицу. Од једном стаде запрепашћен. Тамо уз зид стајаше »луда Трајна«.

Лице је увила марамом и дрхће од зиме...

За један трепутак се колебао, да ли да јој приђе или да побјегне?

Она пружи главу из мараме, и погледа га устакљеним тамним очима.

Он се не маче с мјеста.

Полако, сасвијем полако поче му приближити... Погледаше се... Учини му се да види у њеним очима сузе... Он осјети лаку бол у срцу.

Још један трепутак и »луда Трајна« га ухвати за руку.

»Јосек чело моје, биле моје!«

Она се објеси о њега, загрли га и стиште га на груди. Дјечко се оштро одби, оте се из њенога загрљаја и одјури као стријела...

Она за њим...

Блијед и уморан једва стиже кући.

Она остаде пред кућом дрхтећи од зиме а унутра је тако топло и пријатно.

Свијећа што виси о греди освјетљује цијелу собу. За столом сједи отац и ујак. Обојица помно прегледају лажне рачуне...

Он одједном осјети одвратност према свему томе... Сад осјећа да мрзи она... да, мрзи га.

Мајеха је нешто пила на машини.

»Јосек, тебе је зима, иди к пећи, сад је баш заложено.

Она говори благо, исто као да је мати.

И њу мрзи, плакао би, желио би да га мајеха грди, да тако има разлога, да је удари ногом: али би то радо учинио... Њене благе ријечи га љуте.

Мајеха му је спремила вечеру, па се вратила своме послу.

Он поче јести.

Одједном устаде полако, узе опрезно комад меса и пошуља се полако из куће.

Ни отац, који се задубио у своје рачуне, ни мати која се забавила својим послом, не опазише тај чудни посао.

Већ је стигао на улицу. Ћутећи приђе матери, пружи јој хлеб и месо... и побјеже.

Она га је погледала и насмијешила се на њ...

—

Цијелу ноћ није ока склонио. Страшно се борио сам са собом.

На послетку се одважио.

Кад је сјутра устао, био је врло блијед, само су му се очи необично свјетлиле.

Цијело јутро није ни ријечи проговорио.

Узео је молитвеник и отишао у школу.

У школи се тачно поновило све јучерашње. Ни за вријеме обуке, ни за вријеме молитве није знао, шта се с њиме збива.

Једна му мисао није дала мира.

Зашто он бјега од Трајне? Та она му је мати!

Пошао је кући. Био је већ близу бувара. Тамо је стојала Трајна, а око ње руља дјечурлије.

Један јој свлачи повељу, други је вуче за кецељу, трећи јој отима молитвеник из руке.

Сва дјеца вичу из свег гласа: »Хура! Луда! Луда!«

Она га зачуђено погледа...

Јосек није могао дуже да издржи, прискочи својој матери, и разагнала песницама дјечурлију, што је дираше.

Разбјегаше се.

Без и једне речи пружи Јосек обије руке.

Лице му бјеше блиједо као крпа, а очи се свјетлиле, као у грозници...

Дјеца се почеше смијати... Јосек чује њихове гласне узвике... Још један трепутак, — и мајка му грчевито обви руке око врата...

Луда га је грлила, љубила, час плачући, час у смијеху...

Од једном га зграби и поче да игра с њиме.

»Хура! Хура! Виват! Луда игра са својим сином!«

Јосек погледа збуњено на дјечаке, што подаље стајаху, трже се, оте се нагло из мајчина загрљаја и побјеже.

Не мисли ни на своју капу, што је остала у њезиној руци.

Само из далека још чује узвике: »Браво! Виват! Луда игра са сином. Браво! Хура!«

(Крај.)

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

† Шпиро Калик У Трсту је умро Шпиро Калик, професор биоградске гимназије. Калик је из Дубровника, био је одличан зналац латинског језика, добар пјевач и љубитељ лијепе књиге, на коју је сарађивао пријеводима најбољих талијанских писаца, а за гимназију је саставио латинску и француску граматику.

Враћају циркуларе. Угарска аграрна банка упутила је своје циркуларе, у којима јавља да је почела рад у Сарајеву. Срби те циркуларе враћају натраг, да би *показали своје нерасположење према њој*

Иступ Ш. Арнаутовића. *Првак босанских Муслимана, Шериф Арнаутовић,* повукао се са политичког поља. О томе своме кораку проговорио је нарочито у отвореноме писму, које је засебно оштампао и растурио. Он се разочарао. Хтио је још да воју̂е, још да ради за општу ствар, али га изненади малтавост и струја за попуштање. Баш у оним редовима у којима је он био почело се попуштати, слабити и сасвим другаче радити. Уз то пада и избор барона Питнера у свима већим мјестима у Херцеговини за почасног грађанина. То он већ није могао подњети — дигао је руке од свега и повукао се. Јавном и политичком животу рекао је збогом. — Ми разумијемо Шерифа. Схваћамо и положај и расположење његово, али и поред свега тога његов корак не одобравамо; осуђујемо га. Политика не зна за сентименталност. Она је хладна, ријема и крута. Шериф је био првак Муслимана, и сад, у најкритичнијем времену, пред избор, он их напушта. Муслимани не би требали да напусте њега.

Просвјета

У чему дјеца проводе вријеме. У нас се често мисли, да је школској дјеци доста рада у самој школи и да стога све нешколско вријеме треба оставити да га дјеца испуне и употријебе како сама знају. Ово је, у ствари, једна врло опасна заблуда, јер и ако је потребан одмор, одмор није у потпуном нераду. Дјеца, по својој природној великој активности, у свако доба троше своју первну и умну снагу. Остану ли неупућени да се, без великијех напора, забављају само оним што је корисно по њихово умно и тјелесно развиће, племенито по њихову душевствијем је природно, да ће се одавати тјелесним забавама које ће пробудити трепутна жудња, страст, набујала фантазија или подржавање околини.

Досада је извор порочима и у одраслих, а колико тек више у дјеце. Стога је потребно да се дјеце слободно вријеме испуни таквом забавом која одговара не само извјесној и племенитој сврси, него и доба и индивидуалним склоностима поједине дјеце, као и друштвеној средини њиховој.

Забава је школа за дјечју вољу и то у два смисла: она је не само пробни камен за издржљивост и истрајност дјечје воље, него у исто вријеме и подстиниј за озбиљне и тешке послове. Ко уме паметно и лијепо да се игра, тај паметно и лијепо ради, јер је игра — школа за озбиљан рад.

Кад ово све имамо на уму, онда је свакако за осуду, што остављамо слијепом случају у што ће дјеца утрошити слободно вријеме своје. Многи родитељи који јадикују како су им дјеца немирна, непослушна, како се одају изгредима у тумарању по улицама, оптужују својим јадиковањем не своју дјецу него сами себе. У мјесто свакога јадиковања и приморавања дјеце да се забају у одређене им одаје, ваљали би само за часак пренијети се у дјечју душу, па би се свему овоме нашло лијека.

Дјечја се забава мора регулисати зрелијем и богатијим искуством, па ће бити и корисна. Ако хоћемо да нам се дјеца лијепо и племенито играју, морамо их поучавати таквим играма које ће, поред насладе, доносити још и користи било по тјелесни било по душевни развитак њихов. Свирене и заморне игре ваља замјенити племенитим и лакшим. Ако се дјеца занимају каквим практичним радом, то у њ ваља уврјети више искуства и поузданости, па ће га она завољети и истрајно радити.

Дом и посао у њему, природа и разноврсне интересантности коју она дјецу пружа, разни занати и занимања, тако су богат избор за забаву дјечју, да је само наша грјешка, кад се дјеца одају бесповјечењу, тумарању, изгредима и страсним испадима.

Наша је дужност, дакле, да поучимо дјецу племенитијим играма и корисијим забавама него што су оне, које су плод буће маште и сиромашног искуства.

Рад Н. Скупштине

Н. Скупштина, сазвана у ванредни сазив 1. јуна, почела је свој рад. Сједнице се држе прије и послије подне, по потреби.

Како су Н. Скупштини поднесени многи врло важни и значајни приједлози, то ће и рад у овом заседању бити од важности, те ћемо о раду Н. Скупштине доносити редовно исцрпне извјештаје, које овим почињемо:

I претходна сједница

1. јуна прије подне.

Када су се посланици око девет сати прије подне окупили, посланик Марко Ђукановић предложио је, да пођу ради призива Св. Духа.

Када су се повратили, предсједничко мјесто заузео је Јанко Милић као предсједник верификационог одбора. Он је предложио за привремене секретаре Риста Бошковића и Марка Требешјанина, што је и усвојено.

Пошто је извршена прозивка и утврђено, да су на окупу 62 посланика, приступило се избору скупштинског предсједништва и часништа.

Претходно су изабрани за контролу гласања Саво Кривокапић и Мален Радовић.

Гласало се, према правилнику, листићима, тајно.

Изабрани су, већином гласова, ови: за предсједника Марко Ђукановић, за потпредсједника Јанко Дрљевића и за секретаре Саво Драговић и прото Душан Петровић.

За предсједника су добили по неколико гласова Мирко Мијушковић, Јанко Дрљевић, Јанко Вукотић и др. а тако исто и за остала мјеста.

Пошто је констатован ресултат избора привремена предсједник је позвао изабране да заузму своја мјеста, честитајући им избор.

Захваљујући се на повјерењу изабрани предсједник је заузео своје мјесто истичући, да ће као и сви, радити за опште добро и корист ускликнув: да живи Књаз Господар! живјела домовина, што су и посланици прихватили.

Настаје одмор.

По одмору предсједник министарства чита указ Њ. Кр. В. Књаза Господара, којим се отварају сједнице Н. Скупштине у ванредном засједању.

При помену имена Господарева, посланици су трократно кликнули: живио.

Предсједник се сјећа скоро преминулог посланика барјактара Вуса Пајевића, па позива посланике, да му, устајањем, одаду помен.

Настаје подјела посланика на три одсјека, *који се конституишу опрајући сваки себи предсједника и секретара.*

Послије кратког одмора предсједник објављује да се отвара —

I. редовна сједница

Секретар саопштава да је сваки одсјек конституисан.

Читају се укази, којим се поставља за владиног повјереника у Н. Скупштини за послове који спадају у надлежност министарство финансија и грађевина Милоје Ж. Јовановић, начелник, и којима се овлашћава министар финансија да може Н. Скупштини поднијети законске приједлоге: о жиговини лозова и срећака, о измјенама и допунама закона о Монополу дувана, о осигуравајућим друштвима, о зајму Књ. Црне Горе и о ванредном кредиту од 230 хиљада за покриће ванредних трошкова.

Пошто су ови законски приједлози раздани посланицима предсједник је сједницу закључио у 11½ ч. прије подне и идућу заказао у 4. сата послије подне.

II редовна сједница

Сједницу је отворио предсједник у 4 сата послије подне. Присутни сви министри, изузев војног.

Предсједник позива предсједнике одсјека, да одсјек изабере по три члана за образовање финансиског одбора.

Посланици, подијељени на одсјеке, повлаче се ради избора.

У финансиски одбор су ушли: из првог одсјека Митар Радуловић, Радоје Ракочевић и Мален Радовић; из другог одсјека Живко Драговић, Филип Јерговић и Ристо Бошковић; и из трећег одсјека Ново Грујић, Шћепо Мартиновић и Лабуд Петровић.

Саво Вулетић замјера што се одмах приступило избору финансиског одбора, те настаје објашњавање између њега, предсједника и министра Ј. Пламенца.

Предсједник закључује сједницу у 5 сати, а идућу ће заказати накнадно.

Дневне новости

Обдарио ученике. Њ. Кр. В. Књаз Господар данас је новим новцем, перперима, обдарио све ученике овдашњих основнијех мушких и женских школа. Сваки је од ученика добио по 1 перпер.

У част српског заступника. У понедјељак у вече био је у Двору свечан ручак у част српског дипломатског заступника г. Јована Јовановића. На овоме ручку имили су част да буду, поред узвишене владарске породице и г. Јовановића и г-ђе му, још и: сви чланови владе са госпођама, предсједник Н. Скупштине г. Марко Ђукановић начелник министарства финансија г. Милоје Ж. Јовановић и предсједник Државне Контроле г. Филип Јерговић.

Предсједништво Н. Скупштине. За предсједника Н. Скупштине изабран је г. Марко Ђукановић, предсједник Државног Савјета, за потпредсједника г. Јанко Дрљевић, члан Великог Суда и за секретаре г.г. Саво Драговић и прото Душан Петровић. И у прошлом засједању Н. Скупштине сви су они били на челу Скупштине изузев г. Јанка Дрљевића.

Бугарско посланство на Цетињу. Бугарска је до сада имала на Цетињу дипломатско агенство, те га је сада подигла на степен првокласног посланства и свога дипломатског заступника г. др. Н. Колушева произвела у чин пуномоћног министра.

Исто тако ће и Краљевина Србија своје дипломатско заступништво на Цетињу подићи на степен посланства у току ових дана кад дође нови посланик г. Петковић.

Посвећење рашко-захумског епископа. У недјељу 31. маја у Александро-Невској Лаври у Петрограду извршено је посвећење архимандрита острошког г. Кирила за епископа рашко-захумског. — О боравку његову у Петрограду имамо овај извјештај:

Наши црквени представници архимандрит острошки Кирил Митровић и протођакон Филип Радичевић били су свесрдно дочекани и примљени код митрополита петроградског г. Антонија, стављајући им на расположење до сабора Св. Александра богате ћелије и Невску Лавру.

На рођен дан царице руске Њ. И. В. Александре Феодоровне у понедјељак 25. маја била је свечана служба са благодарењем, коме су присуствовали, уз асистенцију чланова Св. Синода архимандрит и протођакон црногорски. Том приликом је, на захтјев, да би чули српски напјев у Црној Гори, протођакон читао апостол у Исаакијевском сабору.

Наречење архимандрита Кирила у Св. Синоду било је 28. маја, гдје је многољетствије за цара рускога и његов дом говорио протођакон руски, а за Господара Црне Горе протођакон црногорски.

Посвећење је извршио 31. маја митрополит Антоније са три епископа.

Финансиски одбор. У понедјељак по подне финансиски одбор Н. Скупштине се конституисао изабрав за предсједника г. др. Митра Радуловића, а за секретара г. Риста Бошковића. Финансиски одбор је отпочео свој рад јуче.

Поштански саобраћај. Између Улциња и Бара од 1. ов. м. уведен је поштански саобраћај колима. Дилижанса иде из Бара за Улциња сваког дана и истог дана се враћа. Прва поштанска кола у Улцињу су на свечан начин дочекали и том приликом је предсједник улцињске општине г. Илија Срзентић у име грађанства упутио министру унутрашњих дјела телеграм, у коме се срдачно захваљује на увођењу колског поштанског саобраћаја.

Нови сребрни новац. Нови сребрни наш новац приспио је на Цетиње и већ је јуче пуштен у тјечај. Нови сребрни новац врло је лијепо израђен. Он је од 1 и 5 перпера и крунске је вриједности. На једној је страни врло лијепо израђена државна круна, више које је напис: Књажевина Црна Гора, а испод вијенац од ловора и жира са написом: 1 перпер, 1909. На другој је страни вјерно израђени лик Њ. Кр. В. Књаза Господара, испод кога је лаворова гранчица, а са стране напис: Никола I. Б. М. Књаз и Господар Црне Горе.

Није било. Јуче није било сједнице Н. Скупштине пошто су радили верификациони и финансиски одбор. Верификациони одбор прегледа изборна акта нових посланика, а финансиски одбор је предузео претрес поднесених законских пројекта.

Да исправимо! Раније смо донијели како је Њ. Кр. Књаз Господар благоволио, између осталих притвореника, помиловати и неке аустриске поданике, притворене ради шпијунаже. То не стоји. Притворени аустриски поданици због шпијонаже пуштени су на слободу по споразуму, који је, иницијативом овдашњег аустро-угарског посланства, постигнут између Књ. Владе и аустро-угарског посланства, по коме су споразуму пуштени на слободу и сви они наши поданици, који су под истом сумњом били притворени за вријеме анексије у Боки и Приморју.

Клевете на Црну Гору. Под овим насловом донио је угледни чешки лист „Narodni Listy“ интервјув свога дописника са г. др. Л. Томановићем, предсједником министарства, у коме је ријеч о најновијој афери, коју је изазвао професор Масарик и „N. W. Tagdllatt“. О овом интервјуву ми ћемо нарочито проговорити.

Без рада. У Јунину — Кини налазе се неки наши радници, који су тамо отишли ради пословања, али су остали без рада, пошто управа жељезница, које се тамо подижу, не прима у опште раднике из Европе. Да се не би и други наши људи изложили неприликама и тамо ишли, министарство спољних послова је упозорило нарочито наш народ на ово.

Упис у финансиско-административну школу. Предавања у финансиско-административној школи почеће 15. септембра, а пријаве за упис примаће се до 1. августа.

Упис у чланство. — „Прво Црквено Пјевачко Друштво „Његош“ на Цетињу,“ које стоји под покровитељством Њ. В. Књаза Петра, јавља поштованом грађанству да је, прама својим наново потврђеним правилима, отворило упис у чланство: *добротворе*, који унесу у друштвену благајну најмање 100 круна; *утемељаче*, који уплате 50 кр., а ту суму могу и у оброке плаћати, и *потпомагаче*, који сваког четворомјесечја уплаћују по 2 круне. Према томе сваки, који би се желио уписати за члана ма које врсте, треба да изјави своју жељу једноме од управинијех чланова, који ће га, по управином ријешењу, обавијестити, да ли је примљен. Сваки кога Управа прими за члана, добије друштвена правила, а чланови добротвори, према §. 7. истијех правила, још и друштвену диплому.

ПРИВРЕДА

Важност и корист од пчеларства. Пчеларство се у нас сматра као нешто ситно. Многи у нас сматрају да би за њих била дангуба кад би се бавили пчеларењем. Они сматрају да се пчеларењем не може ништа привредити, па зато се и не баве пчеларењем, већ остављају да се тим ситним послом баве само старци и бабе, који нијесу ни за какав други рад.

Али, није тако. Много грјеше сви који тако мисле. Није истина да је пчелање

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE - BIJELO POLJE

баш тако ситан посао, нити је истина да се пчеларењем не може ништа привредити.

Пчеле су, истина је, мале животињице, али су одвећ корисне. Оне су, и ако су мале, исто толико људима корисне, колико и овце, ако не још и више, само се то, на жалост у нас добро не увиђа. Од пчеле се добија и мед и восак, и ако има више пчела, а сваки их може запатити колико год хоће сврло мало труда и трошкова; он може имати од својих пчела толики исти приход као и од оваца. Рецимо да један домаћин има десет кошница пчела, а други десет оваца. Први ће од својих пчела добити ројеве, мед и восак, а други од својих оваца добити јагањце, млијеко и вуну. Колико један може добити за јагњад, ако их прода, толико исто може добити и други ако прода ројеве, пошто један рој вриједи колико и једно јагње. Колико један може добити за млијеко и вуну, толико други може добити за мед и восак. Ну баш ако би онај од својих оваца и добио нешто мало више но овај од пчела, треба имати на уму и то, да сваки тај новац, који је добивен за јагњад, вуну и млијеко, није чист приход, јер за овце треба сијена, попаше, соли и нарочити чувар, а поред тога око оваца се мора уложити много труда и времена, а за одржање пчела од свега тога није потребно ништа. Пчеле се саме хране и љети и зими, нити им је потребан нарочити чувар. Све што је за одржавање пчела потребно то је, да им пчелар сагради склоништа, и да им одреди једно мало склоните мјесташце гдје год у башти или у дворишту, и врло мало труда и рада.

Колики се приход може имати од пчеларења нека за доказ и увјерење послуже ови исти примјери: Један пчелар послао је био недавно пчеларским новинама овакав извјештај:

„На своме пчелињаку имам 25 кошница, и оне су ми дале 320 килограма меда, а то је нешто више но по 12 килограма од једне кошнице. Од 25 кошница 12 сам вјештачки ројио, и ројеви су ми дали 232 килограма меда а то је по 19 килограма од сваког роја. Укупно сам добио 552 килограма меда, што у новцу износи више од хиљаду динара“.

Други један пчелар послао је овакав извјештај:

„Ја сам у овој години имао 5 кошница. Од сваке кошнице добио сам по један рој, а од три кошнице добио сам по том још по један рој. Мед сам вадио у два маха. Први сам добио 40 килограма и то од старих кошница. Други сам вадио мед од овогодишњих ројева. Од ројева сам одузео сав мед, а пчеле сам здружао са старкама. Од тих 8 ројева добио сам 96 килограма меда. Укупно сам добио 136 килограма меда, а то је просечно по 27 килограма од једне кошнице“.

Први пчелар добио је прхода од својих пчела, кад се рачуна у новцу, по 40 дин. од једне кошнице, а други по 50 динара, а толики приход није мали приход. Толико чистог прихода, колико ови пчелари добијају од једне кошнице не могу наши сељаци добити ни од једне краве, а камо ли од једне овце.

Ну осим ове, да је тако назовемо, непосредне користи, од пчела, што од пчела добијамо мед и восак, а за мед и восак новац, ми имамо од пчела и друге посредне користи које нису тако видљиве, и које се не могу изразити у новцу, а те су користи од пчела исто тако велике, ако не још и веће. Та је корист у томе што пчеле много помажу привредницима у оплођавању биљака, те биљке донесу више и бољег рода, а нарочито воће. Да није пчела воће би нам мање рађало. То је неоспорна истина, само многи и многи ту истину не увиђају и не познају, па с тога не умију да цијене праву вриједност и значај пчела у пољској привреди.

У пчеларским и воћарским новинама пуно је извјештаја у којима се тврди да у неким приједелима воће није добро рађало, а кад су у воћњак донете кошнице с пчелама, воће је почело обилно рађати.

У њемачкој покрајини Саксонској сељаци се служе пчелама да им и жито боље роди. Тамо сељаци не држе своје пчеле на земљи, већ направе као нека кола, па на тим колима поређају кошнице с пчелама. Кад пшеница почне цвјетати, онда они та кола с кошницама и пчелама наместе у њиве. Предсједник једне тамошње сеоске општине написао је о томе у једним пчеларским новинама ово: „Посијао сам своје њиве житом, а уз њиве сам поставио пчелињак; кад је жито пожњевено и добивено чисто зрно, зрна су тих њива била знатно крупнија, но што су била жита са других њива, гдје пчеле нијесу долазиле“.

Тај исти предсједник објавио је и ово: „Један свештеник имао је двадесет воћњака, али му воћке нијесу рађале, а чим је донио кошнице с пчелама у воћњак од тада воћке обилно рађају“.

У једној околини сијали су сељаци дјетелину, али никако нијесу могли ухватити сјеме од дјетелине. Дјетелина је цвијетала, али цвјетови нијесу заметали род. Они се потуже једноме ученоме човјеку а он им показа да је то зато, што немају пчела. Они одмах запатише пчеле и од тада су почели добијати сјеме од дјетелине.

Од пчела имамо још и ту корист што оне, завлачећи се у цвјетове воћа да скупљају цвјетни прах, и истерујући прашак из цвјетова јабука, крушака и другог воћа, истјерују из цвјетова и јаја штетних инсеката, те буде мање црвљивих плодова, но што би их било да није пчела и да то не чине.

Неки држе да пчеле наносе и штете воћу што нагризају зреле плодове да из њих сишу сладак сок, али то је мишљење и и вјеровање погрјешно. Пчеле доиста сишу сладак сок из зрелих плодова грожђа, крушака и другог воћа, али пчеле никад не нагризују здраве плодове, већ сишу сок из плодова, које су нагризле осице или који други инсекти.

Кад се говори о користима од пчела не може се прећутати да су пчеле корисне и по људе, а нарочито по омладину, још и својим узоритим животом и својим ваљаним уредбама. Пчеле су најбољи примјер омладини за угледање, јер све што се код пчеле може видјети све је то лијепо, мудро и корисно. У задругама пчела влада примјерна вриједноћа, велики ред, неуморан рад, узорита слога, велика тачност и велика чистоћа, једом речју задруга пчела представља идеал задружнога живота и рада.

Умјетност

Слике Петра Почека. Овијех дана умјетничко друштво „Лада“ приредило је изложбу слика у Биограду. На њој је, крај осталијех, изложио своје слике и наш умјетник Петар Почек. Биоградски листови су о овој изложби врло слабо писали и, до сада, једини је Стијепо Кобасица о њој опширније проговорио. Он о Почеку вели:

„Од Петра *Почека* надали смо се много више. Од 15 његових пејсажа из Боке и са Ловћена једва да вриједе два-три. Све остало је прилично маниерирано, тврдо у боји и цртежу и не увјек најсретније изабрано. Изгледа као да Почек нема довољно опсервације у бирању мотива. Та Бока, тај „српски Босфор,“ као што је назва књаз Никола, пуна је и препуна раскошним даровима богате природе. Поглед Боке с Ловћена (a volo d' uccello) врло је слабо испао, и ако се Почеку не смије одрећи таленат и школовање. Његов „Тип Црногорца“ (сл. 36.) слаб је; он је толико важности дао одијелу и оружју, да се лице чисто губи. Десна рука ужасно „дере“ и умањује ефекат. Његошев гроб (сл. 39) врло нејасан. Чисто не можемо да разликујемо шта је оно на дувару или слика или призор с панорамом. Почек много ради, врло много; та продуктивност шкоди много умјетничкој вриједности његових слика. Сликари који су у почетку своје каријере треба да више воде рачуна о солидности него о броју својих радова. Ми би смо препоручили Почеку ону врлину која се зове — трискање кичице. Почек има талента и школовања довољно, тај таленат мора он да постепено развија.“

Ако буде још ко о Почековим радовима проговорио врло радо ћемо и то саопштити, разумије се пропуштајући писцима одговорност за изнесено мишљење.

Народно здравље

Како се болесник диже са земље. Када болесник не лежи у кревету, него на земљи (као што је то обично у сељачким кућама) или на ниским носилима, а треба га дићи и пренијети, онда је најбоље, да особа, која ће то извршити, учини овако: Клекне једним коленом крај болесника, пренесе га најприје на оно друго, што није на земљи, одмори се мало, па се онда полако са својим теретом исправи.

Несносан свраб. Има људи, који без икаквих видних промјена на кожи пате од ужасна свраба. Осјете на овом или оном дијелу тијела, а по гдјекада и по цијелој кожи. Нарочито страдају од свраба стари људи суве и увеле коже, или особе, које болују од какве болести у јетри, или од шећерне болести.

Од несносна свраба помаже купање и прање у млакој води, испирање тијом од титрица, влажни, млаки облози, посипањем брашном од пирнича (ориза), тапкања ракијом, шпиритом или лимуном — и чистоћа.

Кратке Вијести

Највећи водени резервоар на свијету. За који дан ће отворити лондонски лорд мајор велики водени резервоар који је саградио Metropolitan Whater Board у Хенар Оску. Резервоар ће моћи у се примити 254 милиона и 250.000 литара воде и подмирује потребу за водом 1,755.000 људи. То је највећи резервоар на свијету.

Против малољетних пушача. Првог априла по новом ступио је у Енглеској у живот закон, којим се забрањује продаја дувана, пачира и цигарета младићима, који нијесу навршили седамнајест година.

Мачке у државној служби. Амерички листови јављају, да влада издржава више стотина мачака. Те животиње опредијељене су поштанским уредима, те имају позив да чувају од пацови и мишева пакете и писма. Од особите је важности то за Њујорк, гдје сваки дан приспије 2—3000 поштанских врећа, гдје остану по неколико дана. Велики квар чинили су мишеви и пацови тим врећама, јер су уништавали писма и пакете. Од када су уведене те службене мачке, то се више не догађа. Уреди добивају годишње 40—200 К. за издржавање мачака. И код нас има у једној царинарници државна мачка.

Пороћаји у Француској. Познато је, да се у Француској већ од много година становништво не множи, јер Францускиње неће да рађају. Тамо влада такозвани систем „двоје дјеце“. Услијед тога не може Француска више да држи корак са Њемачком у погледу војске. А то је већ довољно било, да родољубе и државнике француске баци у велику бригу. Но сад послије много година први пут доноси званични лист, да су се умножили пороћаји. Било је 412.000 пороћаја према 408.000 у истом добу 1907. Листови се надају, да ће Францускиње на том „благословеном“ путу истрајати.

Колико Енглези дају за старе књиге. Прије неколико дана су се у Лондону продавале на лицитацији старе књиге. Највећу су цијену, као и свагда до сад, постигла стара издања Шекспирових дјела. Прве четири фолије: Свеске у опште првог издања продане су за 80.000 К., а прва свеска фолио-издања од год. 1623. за 25.000 К. Поред Шекспира други још како заостају у цијени. Скупа је била још једна врло ријетка књига из године 1843. од онога Вилхелма Кекстена (Vilhim Caxston. 1422—1491.), који је увео штампарије у Енглеској. За то се дело овом приликом платило неких 30.000 К. Видјеће се, да енглески библиомани не мисле, кад ваља попунити збирке.

Кинеске страхоте. Кинези осуђенике казне на двије начина: завлаче у врело уље! Друга је казна „казна хиљаду ножева“. Тијело раздјеле на хиљаду дјелова, те осуђеник мора извлачити коцку, који ће му дио тијела бити први одрезан. Ако осуђеник или његови сродници добро плате, може му запасти та срећа да му изваде прво срце. Када лешина почне трунути, и започне ужасно смрдити, да није могуће поред ње проћи, сјети се неко божијег створа, те га уклони. Велико уживање налазе у том кад виде да трче по дворишту разне животиње са на пола разрезаним вратом, које су намијењене за касније јела.

Промет каменог угља. Сједињене америчке државе долазе на првом мјесту. 275 милијуна тона добије годишње каменог угља Америка или једну трећину цјелокупног промета на цијелом свијету. На друго мјесто долази Енглеска са 250 мил. тона. Њемачка са 110, Аустро-Угарска са 40, Француска са 30, Белгија 23, Италија и Русија по 15. За будућност је Кина најбоље снабдјевена држава каменим угљеном.

Бој против алкохола у Финској. У Финској се размахао бој против алкохола и лијепо напредује. У суботу у подне морају бити затворене све мање крчме, у 2 сата све трговине са вином, пивом и ракијом и остану затворене до понедјељка у јутру. Од овога су искључени хотели и рестаурације са вртовима. Али су и овдје натписи да се опојна пића не продају. У крчмама по провинцији не продаје се ни пиво ни ракија. По цијелој земљи подигнути су хотели за трезвјеност. По путовима постављене су кућице гдје се точи лимунада и друга освјежујућа неалкохолна пића.

Књижевност

Књижевни оглас. Г. Саво П. Вулетић са Цетиња објављује:

Моја прва збирка приповиједака, која је под именом „Просте Душе“ изишла крајем 1905. године, симпатично је дочекала како од стране наше књижевне критике (у „Љетопису“ *Матице Српске*, „Приједеду“ *Мале Библиотеке*, „Босанској Вили“, „Бранковом Колу“, „Самоуправи“ и т. д.) тако и од стране српског читалачког свијета. Али и ако сам тијем био охрабрен за продужење започетог посла, ипак због извјеснијех прилика, које су од онда биле, тек сада могу приступити раду на штампању друге књиге својих приповиједака, којој сам дао име „НАШИ ЉУДИ.“ Она ће изићети 5—6 штампанијех табака обичне осмине у лијепом издању, а цијена ће јој бити 1 круна (или динар).

И у ову ће збирку ући приповијетке, које су, као и оне у првој књизи, раније објављене у књижевнијем листовима (поглавито у „Делу,“ „Бранковом Колу“ и „Босанској Вили“), — и то, с незнатним изузетком, онако како су првом објављене, — а можда ћу у њу унијети и који свој рад, који није до сад нигдје штампан.

Молим своје многобројне другове, знанце и пријатеље по свијема српским земљама и ван њих, као и све пријатеље српске књиге уопште, да се постараају те да ми на ову књигу скупе што више претплате. Скупљени новац треба да ми се што прије пошље, како бих, поред осталог, према томе знао у колико ћу примјерака књигу штампати, а иста ће се преко скупљачâ претплате разаслати претплатницима, чим буде готова.

Скупљачима ћу ставити на расположење по извјестан број примјерака своје књиге, сразмјерно преко њих скупљеној претплати, а књижарама ћу учинити уобичајени попуст.

Молим уредништва свијех наших књижевнијех и политичких листова, да у истијема овај оглас објаве — дословце или бар у изводу.

Први српски устанак за ослобођење. На дан 19. маја краљ Петар упутио је министру просвјете г. Љуби Стојановићу шљедеће писмо: „*Драги Г. Стојановићу.* „На дан стогодишњице смрти Стевана Синђелића имам једну нарочиту жељу. Волио бих јако, кад би напори наших предака у 1809. години и свеколика борба нашег народа у том добу, из које је поникла слобода и у слободи култура овом комаду српске земље, били достојно описани на основу до сад познатих историских докумената. Тражећи како са своје стране да помогнем постанку оваквог историског дјела, које би допринијело што бољем и ширем познавању тог одломка новије наше историје, смислио сам да одредим суму од 2500 динара као своју награду за најбољи такав спис. Извјештавајући Вас о овој својој одлуци, молим Вас, драги господине Стојановићу, да према њој предузмете све што даље треба, а како за сходно нађете, пошто Вама, Своме Министру Просвјете, повјеравам старање о њеном извршењу. 19. маја 1909. год. у Биограду. Ваш благонаклони **Петар.**“

На основу тога писма г. Стојановић је расписао награду од 2500 дин. за најбољи спис: **Из првог српског устанка за ослобођење. Година 1809-та.** Оцјењивачки суд биће Српска Краљевска Академија. Списи треба да буду поднесени Министарству Просвјете и Црквених Послова до 19. маја 1912. године. Списе треба подносити анонимно, т. ј. у почетку списа ставиће се какав мото, који ће бити и на затвореном писму у коме ће бити име пишчево,

Ненаграђени списи вратиће се подносиоцима заједно са затвореним писмима у којима су имена писаца. Награда ће се издати, пошто се спис наштампа, што мора бити најдаље у року године дана кад се писцу дјело с објавом о награди поврати.

Аграрно питање у Босни. Ђорђе Мартиновић — Милошев са Цетиња објављује:

Ове недјеље излази из штампе моја књига под насловом „Аграрно питање у Босни и Херцеговини и начин његова рјешења.“

Књига ће садржавати 5 штампаних табака. Цијена је 1 К., а распродавцима ћу дати 20% рабата.

Претплату треба слати на г. Петра Милова Мартиновића.

Јавна захвалност

Приликом смрти мога доброг родитеља многи су ми, како овдје, тако и из унутрашњости и са стране, изјавили саучешће било усмено, било писмено или телеграфски.

Немогући им свима понаособ захвалити, овим им путем најтоплије захваљујем на њихову учешћу у мојој великој жалости.

Цетиње, 1. јуна 1909.

Борислав Сл. Минић.

Штампа К. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник **Лазар Чобељић**